

Πρέπει να ήταν κάποια στιγμή, τον 6^ο αιώνα, όταν τα τρία αδέρφια, ο Κίι, ο Στσεκ και ο Χόριβ έκτισαν μια πόλη πάνω στον Δνείπερο ποταμό. Την είπαν Κίεβο, από το όνομα του ανάμεσά τους πιο μεγάλου. Βρισκόταν ακριβώς πάνω στον «δρόμο του κεχριμπαριού» κι από εκεί ήταν εύκολος ο έλεγχος της γύρω περιοχής. Γρήγορα αναπτύχθηκε ως κέντρο εμπορίου. Περίπου τρεις αιώνες αργότερα (στα 860), διέθετε στόλο διακοσίων πλοίων που κίνησε να πάρει την Κωνσταντινούπολη. Οι Βυζαντινοί τον τσάκισαν. Αυτή ήταν και η πρώτη επαφή των μελλοντικών Ρώσων με τον Ελλαδικό χώρο.

Με τον καιρό, το Κίεβο έγινε «η μητέρα των ρωσικών πόλεων», πρωτεύουσα ενός κράτους που απλωνόταν στις σημερινές ΒΔ Ρωσία, Λευκορωσία και Ουκρανία. Στα 907, ο πρίγκιπας Όλεγκ θέλησε να πάρει την Κωνσταντινούπολη. Συγκέντρωσε 2.000 σκάφη, τα φόρτωσε με 80.000 στρατιώτες και κατέπλευσε στην έξοδο του Βοσπόρου. Δεν μπόρεσε να περάσει τα στενά. Έβαλε τους άνδρες του να μεταφέρουν τα πλοία από την ξηρά, κάτω από τα τείχη της Βασιλεύουσας. Αυτοκράτορας τότε ήταν ο Λέων Στ' ο Σοφός. Πρότεινε στον Όλεγκ, αντί για πόλεμο, να κάνουν δουλειές. Ο Όλεγκ επέστρεψε στο Κίεβο με μια καλή κατ' αυτόν εμπορική συνθήκη. Ο διάδοχός του, Ιγκόρ (941 – 945), δεν ήταν ευχαριστημένος με αυτήν. Στη σύντομη ηγεμονία του, εκστράτευσε δυο φορές εναντίον της Κωνσταντινούπολης και νικήθηκε και τις δυο. Τον δολοφόνησαν τα μέλη μιας φάρας.

Η χήρα του, Όλγα, κατέβηκε στην Κωνσταντινούπολη, έγινε δεκτή από τον αυτοκράτορα Κωνσταντίνο Πορφυρογέννητο, βαπτίστηκε χριστιανή, πήρε μαθήματα διοίκησης κι επέστρεψε στο Κίεβο. Ο γιος της, Σβιατοσλάβος (962 – 972), μεγάλωσε ακόμα περισσότερο το κράτος. Ήδη, με πρωτεύουσα το Κίεβο, η, όπως την ονόμαζαν, «ηγεμονία της Ρως» αποτελούσε μεγάλο δουκάτο. Με βυζαντινή υποκίνηση, πήρε την Πρεσλάβα, αιχμαλώτισε τον ηγεμόνα των Βουλγάρων και μετά θέλησε να πάρει και την Θράκη. Ο νέος αυτοκράτορας του Βυζαντίου, Ιωάννης Τσιμισκής, μπήκε στη Βουλγαρία και τον έδιωξε.

Νέος ηγεμόνας των Ρως, ο πια μέγας δούκας Βλαδίμηρος Α' (972 – 1015), διδάχθηκε από Βυζαντινούς κληρικούς την χριστιανική θρησκεία και κυρίως την θεϊκή προέλευση της μοναρχίας. Στα 988, αυτός και οι τοπικοί άρχοντες των Ρως, μαζί με όσους από τον λαό είχαν πεισθεί, βαπτίστηκαν στη Χερσώνα χριστιανοί. Από την όλη διαδικασία, ο μέγας δούκας αναβαθμίστηκε σε βασιλιά. Πήρε και σύζυγό του την Άννα, αδελφή του τότε αυτοκράτορα Βασιλείου Β' του Βουλγαροκτόνου. Η ρωσική εκκλησία έμελλε να τον ανακηρύξει άγιο. Για την ώρα, θρησκεία, αλφάβητο, τέχνη και νόμισμα του Βυζαντίου εισχώρησαν στα εδάφη της Ουκρανίας και της Ρωσίας. Όσο ο Βλαδίμηρος να πεθάνει, το Κίεβο είχε αποκτήσει τετρακόσιες εκκλησίες και ονομαζόταν «Δεύτερη Κωνσταντινούπολη».

Επτακόσια χρόνια μετά τον Βλαδίμηρο, ο τσάρος Μεγάλος Πέτρος αναζητούσε διέξοδο στις νότιες θάλασσες. Συγκρούστηκε με τους Τούρκους, ξεσηκώνοντας τους υπόδουλους Έλληνες που τραγουδούσαν στο όνομά του. Εξέδωσε προκήρυξη με την οποία τους καλούσε να επαναστατήσουν και ονόμασε τον εαυτό του «Ρωσογραικών αυτοκράτορα». Στις ελληνικές εκκλησιές, μνημόνευαν το όνομά του και ο Αγαθάγγελος προφήτευε τον λυτρωμό που θα έφερνε «το ξανθό γένος». Ήταν η πρώτη εκδήλωση του ρωσικού ενδιαφέροντος για έξοδο στο Αιγαίο. Όμως, στις 22 Οκτωβρίου του 1721, ο Πέτρος ανακηρύχθηκε «αυτοκράτορας πασών των Ρωσιών», εγκαταλείποντας τις αυταπάτες με τους «Ρωσογραικούς».

Σαράντα χρόνια αργότερα (8 Ιουλίου 1762), απαλλαγμένη από σύζυγο κι αναστολές, η Αικατερίνη Β' στέφθηκε τσαρίνα. Ονειρεύτηκε μια νέα βυζαντινή αυτοκρατορία με έδρα την Πετρούπολη. Στα 1766, ο Γεώργιος Παπάζογλης ή Παπαζώλης ήταν λοχαγός του ρωσικού στρατού. Η Αικατερίνη του ανέθεσε να προετοιμάσει το έδαφος στην Ελλάδα. Ο πόλεμος κηρύχτηκε τον Οκτώβριο του 1768 στα χαρτιά. Οι εχθροπραξίες άρχισαν την επόμενη άνοιξη, ενώ ο ρωσικός στόλος με επικεφαλής τους Ορλόφ έφτασε μέσω Γιβραλτάρ, το 1770, στο Αιγαίο. Οι επαναστατημένοι Έλληνες είδαν να βγαίνουν από τα πλοία τετρακόσιοι όλοι κι όλοι Ρώσοι, κάμποσοι Μαυροβούνιοι και λίγοι Κροάτες.

Ο στόλος κινήθηκε να βρει τους Τούρκους και τους καταναυμάχησε στο Τσεσμέ, ενώ στη στεριά το τουρκικό λεπίδι θέριζε. Ο ρωσικός στρατός ήταν μακριά. Το 1772 πέρασε τον Δούναβη. Το 1773 απωθήθηκε πίσω αλλ' η Ρωσία είχε ήδη κερδίσει τις παραδουνάβιες ηγεμονίες. Την ίδια χρονιά, σουλτάνος έγινε ο Αμπντούλ Χαμίτ Α'. Στις 9 Ιουλίου 1774 υπέγραψε τη συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζή, ένα χωριό που σήμερα ανήκει στη Βουλγαρία. Η τσαρίνα αναγνωρίστηκε προστάτισσα της ορθοδοξίας. Η συνθήκη αυτή έβαλε τη σφραγίδα στην τυπική έναρξη της διαδικασίας για την επίλυση του «ανατολικού ζητήματος», καθώς όριζε πως οι παραδουνάβιες ηγεμονίες γίνονταν αυτόνομες κάτω από τη ρωσική προστασία, η χριστιανική θρησκεία ανακηρυσσόταν προστατευόμενη στα εδάφη της Οθωμανικής αυτοκρατορίας και η Ρωσία αναδεικνυόταν προστάτισσα των υπόδουλων χριστιανών. Πέντε χρόνια αργότερα (1779), μια συμπληρωματική παράγραφος προέβλεπε ελευθερία ναυσιπλοΐας για τα πλοία που έφεραν ρωσική σημαία.

Στα 1787, η Αικατερίνη ξανάρχισε τον πόλεμο με τους Τούρκους ζητώντας και πάλι τη βοήθεια των Ελλήνων που όμως δεν πείστηκαν, εκτός από ελάχιστους. Ήταν τότε που ο Λάμπρος Κατσώνης κι ο Γεώργιος Ανδρούτσος βγήκαν στο Αιγαίο, για να εγκαταλειφθούν κι αυτοί, όταν ο πόλεμος τελείωσε (συνθήκη Ιασίου, 12 Μαρτίου του 1792). Ήταν η τελευταία ελληνορωσική σύμπραξη, πριν από την ελληνική επανάσταση.

Ξεκίνησε στα 1821 και δικαιώθηκε πέντε χρόνια αργότερα: Στις 4 Απριλίου 1826, ο τσάρος Νικόλαος Α' (1796 - 1855) υπέγραψε με την Αγγλία το πρωτόκολλο της Πετρούπολης. Είναι το πρώτο κείμενο που αναφέρει τη λέξη Ελλάδα στη διεθνή διπλωματία. Τη θεωρούσε αυτοδιοικούμενη χώρα κάτω από την επικυριαρχία του σουλτάνου.

Η ευρωπαϊκή λαϊκή πίεση μετά την πτώση του Μεσολογγίου (10 Απριλίου 1826) απέφερε καρπούς στις 6 του Ιουλίου του 1827. Την ημέρα αυτή, υπογράφηκε η συνθήκη του Λονδίνου ανάμεσα στην Αγγλία, τη Γαλλία και τη Ρωσία. Αναγνώριζε αυτόνομη Ελλάδα, από τη γραμμή Αμβρακικού - Παγασητικού και νότια, κάτω από την επικυριαρχία του σουλτάνου. Το κυριότερο, όμως, ήταν πως η συνθήκη περιελάμβανε μυστικά άρθρα που προέβλεπαν την αποστολή τριεθνούς στόλου στην Πελοπόννησο, με εντολή την επιβολή των αποφάσεων. Εκτελεστές της συνθήκης ορίστηκαν οι ναύαρχοι Ερρίκος Δανιήλ Γκοτιέ, κόμης Ντερικινί για τη Γαλλία, Εδουάρδος Κόντριγκτον για την Αγγλία και Λογγίνος Χέιντεν για τη Ρωσία.

Μη γνωρίζοντας τα μυστικά άρθρα, η Τουρκία απέρριψε τους όρους της συνθήκης. Οι στόλοι των τριών δυνάμεων απέπλευσαν με προορισμό την Ελλάδα. Η Τουρκία έστειλε ενισχύσεις στον Ιμπραήμ που τότε λεηλατούσε την Πελοπόννησο. Αυτός οδήγησε τον στόλο του στο Ναβαρίνο (τη σημερινή Πύλο). Ο τουρκοαιγυπτιακός στόλος διέθετε 89 πλοία με 2.458 κανόνια και 16.000 άνδρες. Ο τριεθνής, 27 πλοία με 1.276 κανόνια. Η ναυμαχία του Ναβαρίνου ξεκίνησε τυχαία στις 8 Οκτωβρίου 1827. Το αποτέλεσμα ήταν τραγικό για τον Ιμπραήμ: Είχε χάσει εξήντα πλοία και 6.000 άνδρες. Από τον τριεθνή στόλο, είχαν σκοτωθεί 172 άνδρες. Όμως, όλα τα πλοία του ήταν εκεί, έτοιμα να ξαναρχίσουν ναυμαχία, αν χρειαζόταν. Δεν χρειάστηκε. Ο Ιμπραήμ προτίμησε να εκκενώσει την Πελοπόννησο.

Όμως, ο τσάρος επειγόταν να διαδεχτεί τον σουλτάνο στα ευρωπαϊκά εδάφη για να βγει στο Αιγαίο. Τίποτα δεν προμηνούσε μια τέτοια κατάληξη, αν ο ίδιος δεν ενεργούσε

κατάλληλα. Το μεγάλο χαρτί του ήταν η προστασία όλων των χριστιανών υπηκόων του σουλτάνου. Οι συνθήκες του εξασφάλιζαν δικαίωμα επέμβασης μόνο για τους ορθοδόξους. Νόμιζε πως βρήκε στην Παλαιστίνη την αφορμή που γύρευε.

Στα 1847, ξέσπασαν συμπλοκές ανάμεσα σε καθολικούς και ορθοδόξους, επειδή χάθηκε ένα ασημένιο αστέρι από τη σπηλιά της Βηθλεέμ. Με ρωσική επέμβαση, ένα φερμάνι (8 Φεβρουαρίου 1852) καθόρισε τα ζητήματα καταπώς ήθελαν οι ορθόδοξοι. Στη Γαλλία, ο βασιλιάς Ναπολέοντας Γ΄ χρησιμοποίησε το φερμάνι για να προσεταιριστεί τους καθολικούς κι ο Νικόλαος εκμεταλλεύτηκε τη δράση των Γάλλων πρακτόρων ως δήθεν αντιρωσική ενέργεια. Αρχές του 1853, κάλεσε τον Άγγλο πρεσβευτή στην Πετρούπολη, Σέιμορ, κι άνοιξε μαζί του συζήτηση, για την οποία κρατήθηκαν πρακτικά.

Σύμφωνα με αυτά, ο τσάρος εξέφρασε τις ανησυχίες του για την τύχη της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, την οποία παρομοίασε με άνθρωπο ετοιμοθάνατο. Δήλωσε ξεκάθαρα πως δεν ενδιαφερόταν για την τύχη του Ελληνισμού, με τίποτα δεν επιθυμούσε να δει την Κωνσταντινούπολη ελληνική κι ούτε ήταν της γνώμης πως η Ελλάδα έπρεπε να γίνει κράτος σημαντικό. Πολύ περισσότερο, ήταν ενάντιος στην επανίδρυση της Βυζαντινής αυτοκρατορίας. Φυσικά, ξεκαθάρισε πως ούτε αγγλική επιθυμούσε να δει την Κωνσταντινούπολη, για την οποία θεωρούσε ως λύση μια ρωσική εντολή προστασίας. Σ' αυτά τα πλαίσια, δεχόταν λογικό να δοθούν στην Αγγλία η Αίγυπτος και η Κρήτη. Είχε πολλά παράπονα για τη δράση των Γάλλων στους Άγιους Τόπους. Οι απαντήσεις του Άγγλου πρεσβευτή ήταν πολύ προσεκτικά διατυπωμένες, γεγονός που θα έπρεπε να είχε πονηρέψει τον Νικόλαο.

Οι Άγγλοι άφησαν να διαρρεύσει η συζήτηση τσάρου - Σέιμορ παγώνοντας κάθε σκέψη των Ελλήνων υπηκόων της Οθωμανικής αυτοκρατορίας να κινηθούν υπέρ των Ρώσων. Στις 4 Οκτωβρίου 1853 ξεκίνησε ο Κριμαϊκός πόλεμος με τα Βαλκάνια παγερά αδιάφορα καθώς κανένας δε φαινόταν να πείθεται από τους Ρώσους πράκτορες που διέτρεχαν τη χερσόνησο. Μόνο ο βασιλιάς της Ελλάδας Όθωνας θεώρησε πως του δινόταν μια καλή ευκαιρία για αντιπερισπασμό των Ελλήνων από τα μύρια όσα του καταλόγιζαν κι οδήγησε την Ελλάδα στο φιάσκο της εποχής εκείνης: Οι Αγγλογάλλοι έστειλαν στρατό και στόλο και κατέλαβαν Αθήνα και Πειραιά τον Μάιο του 1854.

Η συνθήκη των Παρισίων, με την οποία τερματίστηκε ο Κριμαϊκός πόλεμος, υπογράφηκε στις 18 Μαρτίου του 1856 κι ουσιαστικά διακήρυξε τον σεβασμό της εδαφικής ακεραιότητας της Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Με τη Ρωσία να έχει νέο τσάρο τον Αλέξανδρο Β΄. Στις 19 Φεβρουαρίου (3 Μαρτίου με το νέο ημερολόγιο) 1878, υποχρέωσε την Τουρκία να υπογράψει τη συνθήκη του Αγίου Στεφάνου. Το ψητό βρισκόταν στη δημιουργία

της Μεγάλης Βουλγαρίας! Περιλάμβανε την Κυρίως Βουλγαρία (Δυτική Ρωμυλία) και την Ανατολική Ρωμυλία παραμορφωμένες: Η Μεγάλη Βουλγαρία απλωνόταν ως πέρα από την Αχρίδα καταλαμβάνοντας Μοναστήρι, Σκόπια, Καστοριά, Σέρρες, Καβάλα, δηλαδή το μεγαλύτερο μέρος της Μακεδονίας (εκτός από τη Θεσσαλονίκη) κι όλη τη Βορειοανατολική Θράκη ως το Λουλέ Μπουργκάζ. Επενέβησαν οι Άγγλοι που θορυβήθηκαν από την άφιξη των Ρώσων στο Αιγαίο και πέτυχαν μια μυστική αγγλορωσική συμφωνία στο Λονδίνο (18 Μαΐου του 1878): Προέβλεπε τη διεξαγωγή ενός πανευρωπαϊκού συνεδρίου για την επανατοποθέτηση της συνθήκης του Αγίου Στεφάνου σε νέες βάσεις. Άρχισε την 1^η Ιουνίου στο Βερολίνο με πρόεδρο τον καγκελάριο Ότο Βίσμαρκ. Η Βουλγαρία συρρικνώθηκε, η Ελλάδα πήρε την Θεσσαλία και ο τσάρος βρέθηκε μακριά από το Αιγαίο.

Η επόμενη ελληνορωσική στρατιωτική συνάντηση βρήκε τους Έλληνες να εκστρατεύουν εναντίον της Ρωσίας. Ήταν ο καυτός Νοέμβριος του 1918, όταν οι αλληπάλληλες εξεγέρσεις στην Ευρώπη, έπεισαν νικητές και ηττημένους του Α' Παγκόσμιου πολέμου πως ο μπολσεβικισμός αποτελούσε διαρκή απειλή για τη διαμορφωόμενη τάξη στην Ευρώπη. Ο Λένιν, άλλωστε, διαλαλούσε πως η Σοβιετική Ένωση ήταν η σπίθα που δημιούργησε τη μεγάλη φωτιά. Άγγλοι, Γάλλοι, Γερμανοί κι Αμερικανοί, αλλά και Ιάπωνες και Έλληνες και Σέρβοι και Φιλανδοί βάλθηκαν να τελειώσουν με την κομμουνιστική παρένθεση: 40.000 Έλληνες, Γάλλοι, Σέρβοι και Πολωνοί κυρίευσαν την Οδησό κι ένα κομμάτι της Κριμαίας. Τον Μάρτιο του 1919, οι Γάλλοι στρατιώτες αρνήθηκαν να πολεμήσουν. Μοιραία, οι ξένοι, μαζί και οι Έλληνες, αποχώρησαν.

Μεσολάβησαν ο Β' Παγκόσμιος πόλεμος, ο ελληνικός εμφύλιος με την αυστηρή αποχή του Στάλιν από τα δρώμενα και ο ψυχρός πόλεμος. Μετά, οι ελληνοσοβιετικές σχέσεις εξομαλύνθηκαν. Στις 4 Σεπτεμβρίου 1978, ο Γεώργιος Ράλλης ήταν ο πρώτος Έλληνας υπουργός (Εξωτερικών), που γίνηκε επίσημα δεκτός στη Μόσχα.

Η Σοβιετική Ένωση διαλύθηκε το 1991. Στα 1998, η Κύπρος (με πρόεδρό της τον Γλαύκο Κληρίδη) παράγγειλε από τη Ρωσία τους αμυντικούς αντιαεροπορικούς πυραύλους S-300. Η Τουρκία απείλησε πόλεμο, οι Αμερικάνοι ξεκίνησαν πιέσεις και οι πύραυλοι βρέθηκαν στις αποθήκες της 115 Πτέρυγας Μάχης στην Κρήτη. Από τον Νοέμβριο του 2007, ανήκουν και τυπικά στην Ελλάδα καθώς η Κύπρος δέχτηκε να υπογράψει τη σχετική συμφωνία. Αρχές

του 2008, έγινε και η πρώτη βολή.

Στις 26 Μαρτίου 2000, ο Βλαδμίρ Πούτιν εκλέχτηκε πρόεδρος της Ρωσίας. Στις 17 Ιουλίου του 2001, συναντήθηκε επίσημα στη Μόσχα με τον πρωθυπουργό της Ελλάδας Κώστα Σημίτη. Ξεκίνησε νέα εποχή στις ελληνορωσικές σχέσεις. Με πρώτη συνέπειά της την ένταξη του ρωσικού αντιαεροπορικού πυραυλικού συστήματος TOR 1 στην ελληνική Πολεμική Αεροπορία. Είχαν παραγγελθεί από τον Φεβρουάριο του 1999.

Στις 9 Δεκεμβρίου 2004 και ενώ στην Αθήνα βρισκόταν σε εξέλιξη φιλολογία για το αν οι υπουργοί του ΠΑΣΟΚ είχαν πάρει προμήθεια για την αγορά των TOR 1, ο πρωθυπουργός Κώστας Καραμανλής βρισκόταν επίσημα στη Μόσχα και υπέγραφε με τον Πούτιν αμυντική συμφωνία. Στις 5 Δεκεμβρίου (2007), το ΚΥΣΕΑ αποφάσισε την έναρξη διαπραγματεύσεων για την προμήθεια 415 ρωσικών τεθωρακισμένων οχημάτων μάχης (TOMA) τύπου BMP-3. Στις 18 του μήνα, ο Κώστας Καραμανλής ξαναπήγε στη Μόσχα.

(Ποντίκι, 13.12.2007)

Νεότερα:

15/3/2007: Υπογράφεται στην Αθήνα η συμφωνία για την κατασκευή του αγωγού Μπουργκάς – Αλεξανδρούπολη. Παρόντες, ο πρόεδρος της Ρωσίας, Βλαντιμίρ Πούτιν, ο πρωθυπουργός της Βουλγαρίας, Σεργκέι Στανίσεφ, και ο ομόλογός του της Ελλάδας, Κ. Καραμανλής.

18/12/2007: Ο πρωθυπουργός Κώστας Καραμανλής επισκέπτεται επίσημα τη Μόσχα. Είναι η 5^η φορά που συναντά τον πρόεδρο Βλαντιμίρ Πούτιν.

24/4/2009: Ο πρωθυπουργός της Ελλάδας, Κώστας Καραμανλής, μετέχει στη διάσκεψη της Σόφιας για την ενέργεια, επιδιώκοντας να έχει συνάντηση και με τον πια πρωθυπουργό της Ρωσίας, Βλαντιμίρ Πούτιν. Πλην όμως, Ευρωπαίοι τεχνοκράτες που συνδέονται με πετρελαϊκά συμφέροντα, έχοντας την υποστήριξη των Αμερικανών, φρόντισαν η διάσκεψη να πάρει τη μορφή στήριξης του αγωγού Ναμπούκο, που παρακάμπτει τη Ρωσία και αποτελεί «κόκκινο πανί» για τη Μόσχα. Με παράλληλη προσπάθεια να υποβαθμιστεί ο αγωγός φυσικού αερίου South Stream που αφορά τη Ρωσία και την Ελλάδα. Όλα αυτά είχαν αποτέλεσμα να μην εμφανιστεί στη διάσκεψη ο Πούτιν, οπότε και πρωθυπουργοί άλλων χωρών (Γερμανίας, Γαλλίας, Αυστρίας κ.λπ.) ειδοποίησαν ότι θα εκπροσωπηθούν από υπουργό τους.

28/4/2009: Ο πρωθυπουργός της Ρωσίας, Βλαντιμίρ Πούτιν επικοινωνεί τηλεφωνικά με τον Κ. Καραμανλή και καλεί στη Μόσχα τον Βούλγαρο πρωθυπουργό Σεργκέι Στάνισεφ, θέλοντας να διασφαλίσει ότι δεν θα υπάρξει «πισωγύρισμα» στην κατασκευή του αγωγού φυσικού αερίου South Stream.

(τελευταία επεξεργασία, 29.4.2009)